

Kunnen universele waarden duidelijker gesteld worden?

– Radha Burnier

De waarden of realiteiten die bestaan in de sterk subjectieve, onaankbare spirituele sferen kunnen niet nader gedefinieerd worden. Misschien kan niets buiten de tijdssfeer nader gedefinieerd worden, omdat het niet is onderworpen aan voorwaardelijkheid.

Rechtvaardigheid, bijvoorbeeld, maakt deel uit van de aard van het universum. Alles wordt in een staat van evenwicht gehouden; ieder schepsel heeft dezelfde potentie om te groeien tot volmaaktheid; en alle levende wezens ontvangen wat hen toekomt, in opdracht van de Wet van Karma. Niets in manifestatie valt buiten de reikwijdte van het principe van rechtvaardigheid dat manifestatie bestuurt. Dat is natuurlijk niet waarneembaar of aanraakbaar, maar bestaat eeuwig. Daarom gaat de betekenis van het woord zelf verloren, wanneer het woord gekarakteriseerd wordt, zoals men wel doet wanneer mensen het hebben over socialistische, communistische of welke rechtvaardigheid dan ook. Precies zo kan wetenschap, hetgeen zuivere kennis betekent, niet duidelijker gesteld worden. Er kan niet zoiets bestaan als Amerikaanse wetenschap, Chinese wetenschap of Indiase wetenschap. Kennis is kennis en wordt niet beter of slechter vanwege de geografische of andere bron waar zij uit voortkomt.

Mededogen, waarheid en alle waarden die eeuwigdurend zijn en niet gecontroleerd door menselijke gedachten en intenties, zitten in één categorie, die helemaal niet lijkt op de categorieën in de niet-permanente wereld van verschijnselen, die wel gekenschetst kan worden en zelfs volkomen misvormd. De wet kan Indiaas zijn of Brits, omdat de wet het product is van het menselijk denkvermogen. Maar rechtvaardigheid is dat niet en daarom is zij van nature zuiver en onveranderbaar.

**Eeuwige Wijsheid kent oorsprong
noch einde. Het is een zuivere staat
van kennen, van opperste
intelligentie die onfeilbaar handelt
omdat zij zuiver en onbezoedeld is
en het goede voor allen
teweeg brengt.**

In deze context kunnen wij ons afvragen of theosofie, een woord dat verwijst naar goddelijke of eeuwige wijsheid, nader aan te duiden is. Heeft het enige zin te spreken over ‘oorspronkelijke theosofie’? Eeuwige Wijsheid kent oorsprong noch einde. Het is een zuivere staat van kennen, van opperste intelligentie die onfeilbaar handelt omdat zij zuiver en onbezoedeld is en het goede voor allen tweeweg brengt. Een bepaalde persoon, notie of dissertatie over theosofie kan misschien briljant zijn of zelfs inspirerend, maar kan niet worden aangeduid als originele theosofie zolang het bij woorden of begrippen blijft. Om origineel te zijn, moet de wijsheid waarnaar het woord ‘theosofie’ verwijst een levende kracht zijn, een weldadige intelligentie.

Dit zou datgene geweest kunnen zijn waarnaar HPB verwees als ‘de levende waarheid’. Het is abnormaal om wijsheid te zien als niet levend; als het geen levende staat is, kan het geen wijsheid genoemd worden. HPB heeft misschien wijsheid ervaren in haar verheven momenten en hieraan uitdrukking gegeven in woorden, maar iemand die haar woorden leest of herhaalt is daardoor noch begiftigd met wijsheid noch gemachtigd te beoordelen wat ‘originele theosofie’ is. Bovendien kan de vraag waar de oorsprong van de theosofie ligt – aangezien HPB zei dat zij de synthese van een aloude wijsheid gepresenteerd had die niet toebehoorde aan een bepaald volk of tijdperk – niet zomaar terzijde geschoven worden.

Het boek van Geoffrey Hodson, getiteld *Basic Theosophy* suggereert een andere kwalificatie die meer vragen in het denkvermogen oproept. Veel leden van de TS zouden bekend zijn met de bewering dat de Goddelijke Wijsheid is als een grenzenloze oceaan die te diep is voor reuzen maar waarin tegelijkertijd kinderen veilig kunnen waden. Wadend of in diep water, iedereen heeft de gelegenheid om geactiveerd te worden in dezelfde frisse, stimulerende wateren van de oceaan. Maar de kans kan op allerlei manieren gemist worden. Of, wanneer we de metafoor veranderen, de ervaring kan lijken op die van de soeplepel in de soepterrine, die de smaak van de soep niet kent. Sommige mensen kunnen misleid worden om te geloven dat zij deze wijsheid bezitten nadat zij een paar ideeën begrepen hebben, of zelfs alle ideeën in dikke boeken; maar ervaren zij echt de levende wateren van de waarheid? Nadat een kind even in een plas gespeeld heeft, kan hij misschien bij het stam-

pen door het regenwater een waarachtiger plezier beleven en is hij uiterlijk en innerlijk meer verfrist.

Er bestaan simpele manieren om de aloude wijsheid te onderrichten, die, wanneer hij door en door in iemands bewustzijn geassimileerd is, een nieuwe kwaliteit in alle relaties openbaart, in contact met de rest van het leven. Zo iemand wordt misschien niet herkend als theosoof door de geleerden en de arroganten, maar kan evenzo goed onderscheiden worden door een fundamenteel begrijpen dat de naam 'theosofie' meer verdient dan sprankelende eruditie.

Laten wij als voorbeeld nemen een eenvoudig idee dat C.W. Leadbeater benadrukte. De mens is geen lichaam dat een ziel bezit, maar een ziel of *atma* dat een lichaam draagt; het lichaam wordt vervangen net als kleding wanneer zij niet langer functioneel is. Omdat dit beetje wijsheid hen ontbreekt, moet een groot aantal mensen ontelbare problemen trotseren en dagen en jaren ongelukkig zijn op de een of andere manier. Aan de andere kant, als dit ene beetje theosofie goed geassimileerd is, dan zijn noch veroudering noch sterven beangstigend; er is geen worsteling om dingen te verwerpen en te bezitten; daarom is er geen jaloezie, naijver, wedijver enzovoort; seks wordt geen probleem, noch de begeerte naar heerlijk eten. Iedereen kan zelf ontdekken hoe deze simpele vorm van spiritueel medicijn het denkvermogen geneest van vele kwalen. Wij zouden het leven van een kalm, onbevreesd, harmonieus bestaan dat voortvloeit uit dit bepaalde besef 'fundamentele theosofie' kunnen noemen.

Het kan ook originele theosofie genoemd worden, want elk deel van de enorme, eeuwige wijsheid, wanneer

deze iemands bewustzijn doordringt en zijn levenswijze vormt, is origineel; het handelt van binnenuit, niet zoals concepten en aanhalingen die van elders gesprokkeld worden die, zoals Krishnamurti het noemde, alleen maar 'tweedehands' zijn.

Originaliteit is één van de verborgen krachten in ieder levend wezen, die erop wacht zich te openbaren wanneer belemmeringen voor haar manifestatie worden weggenomen. Het is de fundamentele aard van het leven om zichzelf uit te drukken op oorspronkelijke manieren; vandaar dat met recht gezegd wordt: 'Ieder mens is voor zichzelf absoluut de weg...' (*Licht op het Pad*). Iedere grote leraar van de Eeuwige Wijsheid heeft dit omkaderd op zijn eigen unieke manier. 'De Ene Lering wordt door de wijze op veelvuldige manieren gepresenteerd', zegt de *Upnishad*.

Originaliteit is één van de verborgen krachten in ieder levend wezen, die erop wacht zich te openbaren wanneer belemmeringen voor haar manifestatie worden weggenomen.

Volgelingen en exponenten van de Aloude Wijsheid spreken er zeker over, ieder in zijn eigen taal, op foute, onjuiste of gedeeltelijk juiste wijze, daarbij communicerend wat hij of zij ziet als feit of waarheid. Het is niet aan enige bepaalde personen gegeven om te verklaren wat 'originele theosofie' is en te eisen dat anderen zich daaraan conformeren. Eén van de meest waardevolle en onderscheidende karakteristieken van de Theosophical Society is de sfeer van vrijheid die er heerst om te zoeken naar waarheid en deze voor

zichzelf te ontdekken, hoe riskant ook de weg, hoe zwaar ook de taak. Originale theosofie kan niet overleven wanneer zij verstikt wordt door vooroordelen, dogma's en het opleggen van spirituele of zelfs intellectuele autoriteit.

Verborgene gevaren

Sir Martin Rees, de Britse koninklijke astronoom, heeft in zijn boek *Our Final Century* zeer effectief gewezen op de enorme gevaren die de mensheid bedreigen naarmate de meedogenloze vooruitgang van wetenschap en technologie voortschrijdt. Deze gevaren zijn niet langer beperkt tot de gevolgen van een kernoorlog of de ontwikkeling van geraffineerdere conventionele wapens. Andere vormen van dodelijke vernietiging, die groot gevaar beloven, worden voorzien. In de loop der tijd zullen veel meer mensen toegang hebben tot de kennis en het eenvoudige gereedschap dat nodig is om massavernietiging los te laten op deze nieuwe manieren, waarbij voorbijgegaan wordt aan de complicaties van het bewerkstelligen van kernsplitsing of -versmelting om energie vrij te maken. Genetische manipulatie, nanotechnologie en chemische en biologische wapens kunnen gebruikt worden voor kwalijke doelen, zelfs door mensen die eenvoudige laboratoria daarvoor opzetten.

Het tijdschrift van het Indian Centre for Science and Technology verwijst in het nummer van 15 februari 2005 naar de 'verbijsterende openbaringen' gedaan door het prestigieuze Britse tijdschrift *New Scientist*. Onder de diverse ideeën die naar men zegt voorgelegd zijn aan het Pentagon door het laboratorium van de luchtmacht van de VS in Dayton, Ohio, om fondsen te werven, waren voorstellen om de huid van de vijandelijke troepen ondraaglijk gevoe-

lig te maken voor zonlicht; om een chemisch middel te ontwikkelen dat 'blijvend slechte adem' veroorzaakt; en chemische wapens om zwermen boze ratten of woedende wespen aan te trekken, om aldus de vijandelijke troepenstellingen onhoudbaar te maken. Maar het ergste plan dat tevoorschijn kwam uit dergelijke geheime documenten is een 'afrodisiacum', een chemisch wapen dat vijandelijke soldaten er onweerstaanbaar toe brengt seksuele hartstocht voor elkaar op te vatten en zo de discipline en de moraal af te breken – een verbijsterend voorstel uit de koker van autoriteiten die homoseksualiteit fel veroordelen! De gemiddelde burger kan op geen enkele manier weten wat er achter de schermen gebeurt, niet alleen om een vijand te doden, maar om hem te corrumperen, te vernederen en in verwarring te brengen.

In hetzelfde nummer van het tijdschrift waar hierboven naar verwezen werd, wordt informatie verstrekt over het enorme probleem veroorzaakt door de wijdverbreide praktijk van het gebruik van wegwerpluiers bij baby's – een gevaar voor de samenleving waar nooit eerder over nagedacht is. Ons wordt verteld dat een kind zes- tot tienduizend wegwerpluiers nodig heeft voordat hij groot genoeg is om het zonder te doen. Alleen in de VS worden naar men zegt 18 miljard luiers per jaar weggegooid als vulgrond op stortterreinen. Elk daarvan behoeft ca. 500 jaar om te ontbinden vanwege de lagen vinyl, elastiek, velcro (klittenband), plastic verpakking enzovoort. Dit alles is bedoeld voor waterdichtheid en het gemakkelijk verzorgen van de baby.

Er wordt wel gezegd dat virussen goed gedijen in de begraven luiers en doorgegeven kunnen worden aan

knaagdieren en andere schepselen. Iedere baby in wegwerpluiers consumeert 4,5 bomen. De baby's zelf lijden geregeld aan uitslag.

Vooruitgang lijkt vaak te duiden op het korte termijn gemak van de ene generatie, in dit geval van moeders die liever honderden wegwerpluiers gebruiken dan katoenen luiers wassen zoals vroeger gebeurde. Van wat er gebeurt met toekomstige generaties wanneer bergen van zulk spul zich ophopen ligt niemand wakker. Misschien blijft er geen ruimte over voor stortreinen op aarde, die voortdurend vervuild wordt met rommel en giftig afval van allerlei soort. Voor de huidige hedonisten, die bovenal snakken naar comfort en genot, weelde en nieuwigheden zijn de lange termijnvisie en de offers die gebracht moeten worden om een goede erfenis op te bouwen voor toekomstige generaties niet iets om nog eens goed over na te denken. Interessant genoeg is geduld (*kshama*) één van de synoniemen in het Sanskriet voor de Aarde. Het geduld van onze aarde wordt inderdaad op de proef gesteld door de huidige generatie mensen.

Op weg naar een oplossing

HPB wees er in één van haar geschriften op dat in de natuur alles groeit en

zich ontwikkelt op een uitgebalanceerde manier. De *Bhagavad Gita* geeft ook aan dat het spirituele pad gekarakteriseerd wordt door evenwicht.

Het embryo groeit uit tot een baby op een alomvattende manier. Hij zet niet één of twee ledematen uit alvorens andere te laten groeien. Als dat wel zo was zou de baby een zeldzaam wangedrocht zijn. Precies zo spruit uit een zaadje in de aarde een plantje, waar takken aan komen en die een grote boom wordt die bloeit en vrucht draagt, op een uitgebalanceerde manier. Zelfs als een tak wordt afgezaagd zal de boom iets doen om zijn evenwicht te herstellen. De kokosnotenpalm is ook een frappant voorbeeld. Hij heeft een ondiep wortelstelsel en een dunne stam maar toch handhaaft hij zijn evenwichtspunt zelfs als hij heel hoog is. Dit is ook een zaak van in balans zijn.

Het menselijk individu en de menselijke samenleving moeten leren in balans te zijn om veilig te zijn. Een eenzijdige ontwikkeling van mentale capaciteiten zonder andere eigenschappen van het hart om dit in balans te brengen leidt tot zelfdestructie.

Uit: *The Theosophist*, april 2005
Vertaling: A.M.I.

Wetenschap zonder religie is lam,
religie zonder wetenschap is blind.

Albert Einstein